

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. ושתיקה כהודאה דמיא.....1
- ב. אחתיכה ספק של חלב ספק של שומן... עד אחד ... דמהימן.....2
- ג. איתחזק איסורא דאשת איש ואין דבר שבערוה פחות משנים.....4
- ד. לחתיכה דודאי חלב ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוה דלא מהימן.....6
- ה. טבל ... אי דידיה משום דבידו לתקנו.....6
- ו. היא גופה ... מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה ... משום עיגונא אקילו בה רבנן.....8
- ז. שניסת לאחד מעדיה ... באומרת ברי לי ... שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת... הרי זו לא תנשא ואם ניסת לא תצא.....9
- ח. שאם לא רצה דפנו ... וקדשתו בעל כרחו.....10
- ט. כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים 10
- י. בפסולי עדות.....11
- יא. כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות.....12

דף פח.

א. ושתיקה כהודאה דמיא

שתיקה הרי היא כהודאה¹, להחשיב שכנראה רגלים לדבר שכך הוא². ולפיכך אם בא אחד ואמר לחבירו נתנסך יינך, או נאסר מאכלך באיזה אופן, וראית או ידעת, אם שתק, שתיקה כהודאה, ורגלים לדבר שאכן צודק העד, והרי יין זה או חפץ זה אסור כדברי העד המעיד.

¹ שו"ע ונ"ב יו"ד קכז א

² לאו כהודאה ממש דא"כ פשיטא וגם לא היינו צריכים לנאמנות העד ועוד דמוכח בפרק האומר (דף ס"ו ע"א) דאם היה העד גולן אפילו שותק אינו נאמן אלא כיון ששותק נראה שיודע רגלים לדבר וסומך על העד כ"כ התוס' ר"פ האשה רבה וכ"כ התוס' פרק האומר שם ד"ה רבא והמרדכי לשם וצ"ע אהר"ן שדחק ליישב דברי התו' במ"ש דשתיקה כהודאה דמיא ונעלם ממנו דברי התוס' אלו ע"ש. ש"ך שם י

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

אך אם הבעלים מכחישו, הבעל נאמן ומותר לכל העולם³, על שלו שעד אחד נאמן באיסורים על שלו כמו שיבואר להלן, במה דברים אמורים שהבעל מכחישו תוך כדי דיבור, או אומר לו איני יודע ואיני מאמינך, ולפיכך מלמדין אותו לכתחלה קודם שיאמר לו העד שכשיבא העד ויאמר לו מיד תוך כדי דיבור איני מאמינך. אולם אין מלמדין אותו להכחישו שהיאך ילמדוהו לשקר⁴.

ואם הבעלים שותק ובא אחר ומכחישו אינו הכחשה, כיון שהבעל שם ושותק, הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אבל אם אין הבעל שם ומכחישו אחר הרי זו הכחשה. ויש מי שאומר דעד אחד בהכחשה אינו כלום ומאמינים לאותו שאומר נתנסך, או נאסר, שכיון שאמרו ז"ל עד אחד בלא הכחשה נאמן באיסורים, צריכין אנו להאמין לו, והרי עדותו כשתיים ואוסרין אותו על פיו. גם כשיבא עד אחד ומכחישו ואין בדבריו של האחד כלום נגד שנים. ויש שהכריעו לחשוש לכתחילה אבל בדיעבד אין לאסור לעד עצמו שמכחיש⁵.

אם לא יכול היה הבעלים לדעת מה קרה ליינו או מאכלו אפילו אם שותק אין שתיקתו כהודאה שהרי ודאי אינו יודע. ואפילו במקום שיודע אם שתק תחלה ואחר כך הכחישו⁶, ואמר מה ששתקתי מתחלה לא שתקתי בשביל שהודיתי אלא להתיישב ולחשב בלבי לזכור אם הוא אמת, נאמן.

ב. אחתיכה ספק של חלב ספק של שומן... עד אחד ... דמהימן

עד אחד⁷ נאמן באיסורין להתירם⁸ אף על פי שהוא פסול לשאר עדויות, שהרי רשע בעבירה ששחט שחיטתו כשירה ונאמן לומר כהלכה שחטתי, אבל החשוד על דבר אינו נאמן על שלו אבל נאמן הוא על אחרים.

ומן התורה סומכין על כל אדם⁹ כשיאמר על שלו שדבר זה כשר הוא ומותר לאכול, וילפינן לה מקרא דכתיב (ויקרא טו פסוק כח) וְסִפְּרָה לָהּ לְעַצְמָהּ,

³ ש"ך שם ו

⁴ ש"ך שם יא

⁵ באה"ט שם ו מהש"ך

⁶ אבל אם אומר איני יודע אין מועילה אמתלא זו, ש"ך שם מובא בבאה"ט י

⁷ רמב"ם הלכות עדות פרק יא הלכה ז

⁸ אף דבעל דבר גם כן נאמן באיסורים, מכל מקום היכא דהספק בנופו של אדם אפשר דאינו נאמן להתיר עצמו, פני יהושע ריש סוגיא דפתח פתוח (כתובות ט, א ד"ה א"ר אלעזר). וצ"ע בתוספות גיטין דף ב' ע"ב [ד"ה עד (הראשון)]. גל' מהרש"א שם.

⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

כלומר שהנדה נאמנת על עצמה לומר שהיא טהורה לבעלה, וכן הדין לשאר איסורין כל אדם נאמן על שלו ועל עצמו.

לפיכך כל דבר שהיה בחזקת היתר ועתה יש ספק אם הוא אסור, אם לא הוחזק לאיסור נאמן אחד לומר שהוא מותר. אבל אינו נאמן לאיסור¹⁰, ומכל מקום אמרו חז"ל דבדבר שאפשר לבררו, כגון שאומר לו אחד בא ואראך גוי מנסך יינד, צריך לחוש לדבריו ולראות אם כן הוא, כיון שאפשר לו לברר.

ואם מאמין לעד כאילו הוא שניים יש לחוש, לדבריו אף לאיסור¹¹.

ובדבר שאין לא חזקת היתר ולא חזקת איסור נאמן עד אחד בין לאוסרו¹² ובין להתירו¹³.

אם היו בכאן ב' חתיכות, אחת של איסור ואחת של היתר, על אף שבמקום זה הוחזק האסור נאמן העד לומר זה היתר וזה איסור דהרי בחתיכה שמעיד בא להתיר לא הוחזק האיסור¹⁴.

¹⁰ אולם על העד עצמו אסור דשווייה אנפשיה חתיכה דאיסורא. ערך לחם שם.

¹¹ רמ"א שם א דכל שהוא מאמין בלבו שאומר אמת אין מועיל מה שמכחישו ועל זה נאמר ויראת מאלהיך

¹² ועיין ש"ך שם כג וכו שלכורה לאסרו אין צריך נאמנתו דבלא"ה אסור כיון שהוי ספק איסור. וכתב שהשיב ודאי אסור בהעדאת העד ונ"מ לספק ספיקא.

¹³ רמ"א שם

¹⁴ רמ"א ש"ך שם כז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

מקום בו דנין להתיר ספק איסור דאורייתא מכח ספק ספיקא או באיסור דרבנן בספק א' מכח ספקא דרבנן לקולא, וכן כשדנין להתיר מכח כל דפריש מרובא פריש וכו' בכל אותן אופנים נקרא לא אתחזק לא לאיסור ולא להתיר ונאמן עד אחד עליו לומר שיודע בודאי שזה אסור¹⁵.

אם מעיד בדבר השייך לחבירו ולאוסרו אם ההיזק מגיע גם לו כגון שיש לו חלק בדבר ההוא אפי' שמיני שבשמינית מתוך שנאמן על שלו נאמן גם על של חבירו¹⁶.

יש המסתפקים לומר שנאמן עד אחד להעיד שהתערב איסור בהיתר יבש ביבש¹⁷ ולאסרו אך אינו נאמן על תערובת לח.

ג. איתחזק איסורא דאשת איש ואין דבר שבערוה פחות

משנים

אין דבר שבערוה פחות משנים, בין להתיר ובין לאסור, שנאמר (דברים כד פסוק א) **כִּי מֵצָא בָּהּ עֲרֹוֹת דְּבָר, וְנֹאמַר בְּמִמּוֹן (שם יט פסוק טו) עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יִקּוּם דְּבָר, מִה דְּבַר הָאִמּוֹר לְהִלֵּךְ בְּשְׁנֵי עֵדִים, אִף דְּבַר הָאִמּוֹר כִּאֵן בְּשְׁנֵי עֵדִים.**

עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים הוא באשת איש, בניטין וקרושין ובזנות של אשת איש לאסרה על בעלה.

בזנות. אין האשה נאסרה¹⁸ על בעלה בזנות אלא בשני עדים שמעידים על כך, שלמדים דבר דבר מממון, אלא אם כן היה מאמין להעד וסמכה דעתו עליו מלבד אחר קינוי וסתירה, שנאמן עד אחד לומר שראה שנטמאה, מפני שרגלים לדבר שזינתה, שהרי קינא לה ונסתרה.

¹⁵ בהגהות אמרי ברוך מובא בדרכ"ת שם לט

¹⁶ ע' (בתשו' חות יאיר סי' ק"ט/ק"יב) מובא בפ"ת שם י

¹⁷ ע"י בישועות יעקב סי"ק י"א שנסתפק אם ע"א נאמן לומר שנפל איסור לתוך היתר היבא דאתחזק היתירא אם זה דומה לע"א אומר נתנסך יינד דקיי"ל דאינו נאמן להוציא דבר מחזקת כשרות וכו' ועיי"ש במ"ש בזה וכו' לחלק בענין זה כך דהיבא שנעשה מהיתר איסור כגון שאומר שנטמא טהרותו שהדבר שהי' עד עתה בחזקת טהור נימא דנעשה טמא הרי יש כאן עקירת חזקה בזה בודאי לא מהימן ע"א אבל בנאסר ע"י תערובת דמה שהי' אסור הוא גם עתה ומה שהי' היתר הוא מותר גם עתה רק מחמת שנתערבו אינו יודע אנה מונח האיסור ואנה מונח ההיתר וע"כ א"א לאדם לאכול ההיתר אבל אינו משנה את ההיתר ממה שהי' ולא האיסור ממה שהי' שהרי אינה נהפך ההיתר להיות איסור כיון שאינו נעשה נבילה מה"ת וכו' א"כ לענין ע"א מהראוי לומר שיהא נאמן שנפל איסור לתוך היתר וכו' וסיים אמנם לדינא הסכמתי בתשובה לחלק בין תערובת יבש ביבש דאין כאן סתירת חזקה שזה דומה לב' חתיכות א' של שומן וא' של חלב דנאמן ע"א לומר זה הוא חלב וזה שומן דאין כאן סתירת חזקה משא"כ באיסור שנתערב לח בלח בזה לא מהימן כיון שאינו מופרד יש כאן סתירת החזקה עיין שם:

¹⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעח יח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אמר עד אחד אשתך זינתה והבעל שותק אינו נאמן¹⁹, שהרי זה דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים²⁰.

ביבמה. היתר יבמה לשוק דבר שבערוה הוא, ולכן אף הוא אינו פחות משנים, כיון שאין קדושין תופסים בה כבערוה²¹, ולכן צריכים שני עדים שיעידו שהחולץ הוא גדול בשנים ובסימנים.

עד אחד שמעיד שמת בעלה להתירה ליבם, ו"א²² שנאמן, שהרי עתיד להתגלות, ויש פוסקים²³ שאינו נאמן להתירה לעולם.

וכן יש ראשונים²⁴ הסוברים שאין עד אחד נאמן להעיד לאשה שנולד לבעלה בן לפטרה מן היבום ו"א²⁵ שנאמן מטעם שהוא דבר העשוי להיגלות, כמו שנאמן עד אחד במיתת הבעל.

כשלא הוחזקה. דבר שבערוה, כשאין לאשה לא חזקת איסור ולא חזקת היתר, יש אומרים²⁶ שאף בלי חזקה²⁷ אין דבר שבערוה פחות משנים²⁸, ויש אומרים²⁹ שכשאין חזקה כנגדו נאמן³⁰ אף עד אחד³¹, ויש שכתבו שאם יש כאן ודאי דבר שבערוה, אף על פי שאין העד בא להוציא מחזקה, אינו נאמן, אבל כשאין ידוע אם יש כאן דבר שבערוה, והעד בא להעיד שלא היה כאן דבר שבערוה כלל, נאמן, כגון שליח שקידש אשה בשביל המשלח, ועדים מעידים ששמעו שאמר הרי

¹⁹ ואין אומרים שתיקה כהודאה, ויאסר משום שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, שאפילו בחיוב קרבן אין שתיקתו הודאה נמורה, אלא נאמנות של העד היא הנורמת, ובדבר שבערוה הרי גילתה תורה שצריכים שני עדים, וכשם שבממון אין שתיקת בעל הדבר נחשבת כהודאה לגבי עד אחד, אף בדבר שבערוה כן

²⁰ טוש"ע ו יב וקטו ז, ועיי"ש בטור, וקעה ט ובי"י; טור סי' קטו וש"ע יא א

²¹ נמוקי"י יבמות קד ב במשנה; מרדכי שם פי"ב סו"ס נח

²² טור סי' קנה בשם הר"ף והרמב"ם; המחבר בש"ע שם ג.

²³ רא"ש יבמות שם; טור שם בשמו; רמ"א בש"ע שם בשם י"א, ועיי"ש בב"ש ס"ב שכל הפוסקים חולקים על הרא"ש ולכן במקום עיגון יש להקל

²⁴ דעת הראב"ד ב"י אהע"ז סי' קנו ע"פ שו"ת הרא"ש כלל כב סי' לג; רמ"א בש"ע קנו ה, ועיי"ש בב"ש ס"ק ד.

²⁵ דעת רמב"ם יבום וחליצה פ"ג ה"ה; המאור יבמות פי"ב; מ"מ שם בשם הרשב"א ועוד; טור והמחבר בש"ע שם

²⁶ רשב"א גיטין ב ב; רמב"ן וריטב"א יבמות פה א בדעת רש"י; ר"ן גיטין פ"ג בסוגיית שליח סד א.

²⁷ שכיון שלמדים דבר דבר מממון, כשם שבממון אין עד אחד נאמן אף כשאין חזקה כנגדו, כך בדבר שבערוה אינו נאמן. שב שמעתתא ש"י פ"ג. ועיי"ש שכשאין ידוע אם יש כאן דבר שבערוה, והעד בא להעיד שלא היה כאן דבר שבערוה כלל, נאמן, כגון שליח שקידש אשה בשביל המשלח, ועדים מעידים ששמעו שאמר הרי את מקודשת לי, נאמן השליח לומר שמעה בדבורו ולא נתכוין לקדשה לו, שכשמעיד שמעולם לא קדשה לעצמו הרי אין כאן דבר שבערוה מעולם כלל, והרי זה כשאר איסורים שעד אחד נאמן.

²⁸ ולכן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה ומת השליח, שהמשלח אסור בכל הנשים שבעולם, שמא זוהי קרובת ארוסתו, אין עד אחד נאמן לומר על אשה אחת שזו לא נתקדשה קרובתה לו, שאף שלא הוחזקה אף אחת באיסור, מכל מקום הרי זה דבר שבערוה שאינו פחות משנים.

²⁹ מהרי"ק שורש עב, וכ"ד הר"ן קדושין פ"ג ותוס' גיטין ב ב ד"ה הוי, כמ"ש בשו"ת רעק"א סי' קז בדעתם.

³⁰ שגם בממון מה שעד אחד אינו נאמן הוא להוציא ממון מידי המוחזק

³¹ ולפיכך האב שאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתי, ובא אחד ואמר אני קדשתי, נאמן אף לכנסה, אף על פי שאין דבר שבערוה פחות משנים, לפי שאינו מוציאה מחזקה, שהרי מעמידה בחזקה כמו שהיתה קודם, אלא שאומר שלו היא שנתקדשה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

את מקודשת לי, נאמן השליח לומר שטעה בדבורו ולא נתכוון לקדשה לו, שכשמעיד שמעולם לא קידשה לעצמו הרי אין כאן דבר שבערוה מעולם כלל, והרי זה כשאר איסורים שעד אחד נאמן.

ד. לחתיכה דודאי חלב ואתא עד אחד ואמר ברי לי דשומן הוה דלא מהימן

גם במקום בו עד אחד נאמן כנזכר, אם באו שני עדים והכחישוהו, אף על פי שהוא דבר שיש לו מגו, כגון שהיה בידו והיה נאמן לאוסרו אם לא היו העדים מכחישין אותו, גדלהלן אינו נאמן לאסור מטעם מגו, שמגו במקום עדים לא אמרינן, אבל מכל מקום לדידיה אסור דהא שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא. וכל שכן שאינו נאמן להתיר מה שאסרו עדים³².

ע"א נאמן באיסורין להתיר רק כשמעיד שנתקן האיסור ממקום אחר ואינו מכחיש חזקת איסורו, אבל אם עד אחד בא להכחיש מה שמוחזק אצלנו זה ימים, אינו נאמן כלל³³.

ה. טבל... אי דידיה משום דבידו לתקנו

כל מקום³⁴ שאיתחזק איסור כלומר שהוחזק הדבר באיסור, כגון טבל, אין העד נאמן עליו להתירו³⁵. אולם אם היה בידו³⁶ לתקנו אפילו אין בידו כעת נאמן³⁷.

כל האמור אינו אלא במעיד על של אחרים, אך המעיד על שלו גם במקום שהוחזק האיסור, אדם נאמן על שלו.

³² לבוש שם ד

³³ בכנה"ג בהנהגות ב"י אות כ"ד שהביא מתשו' כת"י וכתב וקרוב הדבר שאפי' ב' עדים לא יהיו נאמנים ואפי' אם נרצה להכריח דב' עדים נאמנים גם בזה אבל ע"א פשיטא דאינו נאמן עכ"ד ומובא בדרכ"ת שם לו

³⁴ רמ"א שם ג

³⁵ עיין הנהגות אשרי חולין פ"א סי' יד ובהנהגות מרדכי תקע"ט, דבמקום שאוכל ממה שמעיד עליו וודאי נאמן דלא מחזי' ליה בחשוד לאכול נבילות אבל יש לחשוש שיאכיל אע"ג דקא עבר אלפנ"ע

³⁶ מעלת בידו הוא דהוי כבעל דבר. גליון מהרש"א שם אות כ

³⁷ ביאור הגר"א שם כה דלא כרא"מ שכתב דוקא שעתה בידו והביאו המרדכי ריש חולין סי' תתמ"ד ושיטה אחרת לו ע"ש. ועיין הנהגות אשרי חולין פ"א סי' י"ד ובמרדכי שם סי' תקע"ט דהקשה האיך נאמן עד אחד על שחיטה הא איתחזק איסורא ועתה אין בידו לתקן ולשי' הרא"ם בעי' שיהיה עתה בידו ותי' דבאיתחזק אינם נאמנים רק ריקים ופוחזים אבל עד מהימן וכשר כבי תרי נאמן באיתחזק

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אולם אם היו ב' חתיכות, אחת של איסור ודאי, ואחת של היתר ודאי, ואינו ידוע איזה הוא האיסור, למרות שקבוע פה איסור נאמן העד לומר על של אחרים, זה היתר וזה איסור.

וכן במקום שהורעה החזקה או שהיא חזקה העשויה להשתנות עד אחד נאמן³⁸.

בשר שאינו מנוקר מגיד או חלב, וחתוך לחתיכות י"א³⁹ שדינו כאיתחזק איסורא ואין עד אחד נאמן אלא אם בידו לתקנו או שהוא בשר שלו. וי"א⁴⁰ שאין זה כאיתחזק איסורא ועד אחד נאמן⁴¹. ולפיכך כדי ליצאת כל הדעות יכול להקנות הבשר לעד המעיד, ומאחר שהוא שלו יוכל להעיד על כשרותו, ואז⁴² יחזור ויקנו לבעליו הראשונים.

³⁸ פ"ת שם יב וכן מוכח מפרי מגדים בפתיחה להל' שחיטה שכתב דליכא למילף מנדה דע"א נאמן באיסורים במקום דאיתחזק דהוה חזקה העשויה להשתנות דדרך דמים להפסיק ולא הוה איתחזיק ולהכי עיקר הלימוד משחיטה.

³⁹ רמ"א שם. ותמהתי על פה קדוש שאמר כן דדוקא בטבל וכיוצא בו שהיה אסור בודאי כולו לאכול קודם התיקון ולא היה שום היתר התיקון בכל הכרי בזה אמרינן כיון דאתחזק איסורא בודאי אין עד אחד נאמן להוציאו מחזקתו להתירא אבל בשר שאינו מנוקר הא לא אתחזק הבשר לאיסור כלל אלא משום גידים או חלב שיש בו דבר זה ואסור מחמת ספק ודאי דומה למ"ש אח"כ דאם היו כאן שתי חתיכות א' של היתר וא' של איסור עד אחד נאמן לומר זהו של היתר וזהו פשוט דאפילו היו ההיתר והאיסור מחוברים שייך דין זה והיינו ממש הדין שזכרתי בבשר שאינו מנוקר דאסור מכה ספק שמא יפגע באיסור ומה שהוא מותר אחר התיקון היה מותר גם קודם התיקון אלא שלא היה מבורר ואין שייך כאן לומר דאיתחזק האיסור בודאי בהאי חתיכה. מ"ז שם ו. לא קשה מידי, דחתיכת בשר שאינה מנוקרת דמי למבל, דכי (היכא) [היכא] דטבל קודם תיקונו כולו אסור ואחר כך כשמפריש ממנו המעשר הוא מותר, הוא הדין בחתיכה שאינה מנוקרת, שקודם הניקור כולו אסור ואיתחזק איסורא בהאי חתיכה, ומה לי בזה שיש כאן ספק איסור סוף סוף אתחזק איסורא פעם אחת בודאי בהאי חתיכה, מה שאין כן בשתי חתיכות דמעולם לא איתחזק איסור ודאי בהאי חתיכה, אלא כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה ספק איסורא הוא. נקח"כ שם

⁴⁰ וכן מעשה בכל יום שמאמינים לכל אדם לומר שזהו בשר מנוקר ואוכלין על פיו ואף על פי שאותו שהבשר בידו אינו יכול לנקר. מ"ז שם ו. מה שהביא ממעשים בכל יום כו', כבר ידוע דדבר שאינו מצוי לא שייך בו מנהג, וכמו שכתב הרמב"ם סוף פרק י"א מהלכות (מאכלות אסורות) [שחיטה] [הלכה יג]. וגם אפשר דאם אירע לפעמים שהאמינו לאדם כך ולא היה שלו היינו משום שהיה המנקה בעיר והיה אפשר לשואלו, או אפילו אינו בעיר וידוע שאין מנקה זולתי אחד או שנים כמו שבאמת אין רגילין מנקרי הבשר בזמן הזה רק אחד מעיר ושנים ממשפחה שבקיאין בניקור, והוה מילתא דעבידא לגלויי דלא משקר, דהא אפשר למשייליה, ודמי כאלו אומר מומחה פלוני דבכהאי גוונא ודאי מהימן. נקח"כ שם. ואני אומר אין מכאן ראיה, כי אף על פי שהוא בעצמו אינו יכול לנקר כיון שיש בידו ליתנו למנקה הוי ליה כאלו בידו לנקר. וכן כתבו התוספות בהדיא בפרק קמא דגיטין דף ב' ע"ב ד"ה עד אחד וכו'. חידושי הנרשונים.

⁴¹ ועי' בבית מאיר שהביא מדברי הרשב"א בחידושי ליבמות שמבואר להדיא בהט"ז עיין שם ועיין בס' יין המשמח ס"ק כ' שהשיג ג"כ ע"ד הנקד"כ ונותן פנים מסבירות לדברי הט"ז בזה וסיים ולכן נראה דלעולם ע"א נאמן על ניקור הבשר והכי נקטינן עכ"ל וכ"כ בהגהותיו שבסוף הס' אות כ"ח עיין שם. דרכ"ת שם מה

⁴² ויראה דבשעה שהיא נתונה לו צריך שיאמר שהיא מנוקרת, דאמירתו ראשונה לא יועיל כיון דאז לא היה שלו. ויש להסתפק אם בשעה שהיא נתון לו לא הגיד, אך לאחר שהחזיר ליד הראשון, אי נאמן כמו בהיה בידו הכא נמי היה שלו, דהא מעלת בידו הוא דהוי כבעל דבר. ועיין ריש פרק האשה רבה [יבמות פת, א] אי טבל דידיה משום דבידו לתקנו, וכן מקשה על הקדש אי דידיה משום דבידו לאתשולי, וקשה, למה לו טעם בידו, תיפוק ליה [ה] שהוא שלו, וצריך לומר דהקדש יצא מרשותו להקדש ואינו שלו, וגם טבל חלק כהנים שבו אינו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אולם לכו"ע אם אינו חתוך מכיון שאפשר לראות שהוא מנוקר הרי זה כשר, ואין לחוש שמא נקרו מי שאינו בקי בניקור, מכיון שכל המצווין אצל ניקור בקיאן הם⁴³.

בשר שהודח ונמלח וספק אם היה נקרש, אינו נקרא חזקת איסור, ונאמן עד אחד⁴⁴.

כשם שאינו נאמן עד אחד באיתחזק איסורא, אלא אם הוא בידו או שלו, כך אינו נאמן לאסור באיתחזק היתרא ואפילו הוא בידו, אלא אם הוא שלו או שנתמנה שומר עליו וכנוכר⁴⁵. וי"א שאם הוא בידו נאמן⁴⁶.

אם נתערב חד של היתר בשתיים של איסור ובא ע"א להעיד שמכיר איזה מהם של היתר יש לדון אם נאמן. מכיון שיש רוב לאיסור הרי זה כאיתחזק איסורא⁴⁷. ויש שפשוט להם שנאמן שהרי אינו מעיד נגד הרוב אלא מברר שדבר זה מן המיעוט⁴⁸.

אם אחד אומר ראיתי שחבירי תיקן זה נאמן, שיש מיגו שאם רצה היה אומר אני תקנתיו. והרי הוא כבידו⁴⁹.

ו. היא גופה ... מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה ... משום עיגונא אקילו בה רבנן

שלו, וקשה הא קודם שהקדיש וכן הטבל קודם שהגיע לידי חיוב היה שלו, וצריך לומר דצריך להיות עכשיו שלו, ונרע ממעלת בידו. גליון מהרש"א שם אות כ.

⁴³ ט"ז שם

⁴⁴ פמ"ג בשפתי דעת סימן ס"ט ס"ק י"א

⁴⁵ ביאור הגר"א שם כא. חו"ד ביאורים ח

⁴⁶ פמ"ג א"א סוס"י תלז

⁴⁷ דהרי עד אחד אינו נאמן באיתחזק איסורא ורובא עדיף מחזקה ואף דמעשים בכל יום לקנות בשר מקצב ששחטו לו כמה בהמות ורובם נטרפו היינו משום דהרי אף באיתחזק איסורא כמה שבידו נאמן והרי ביד הקצב לשמור שלא יתערבו זו בזו אבל בנ"ד כיון שכבר נתערבו חו"ל אין בידו. בתשובת נו"ב חלק אה"ע סוס"י ס"ט. מובא בפ"ת שם יג ובפמ"ג שם פשיטא ליה שאינו נאמן במקום רוב, והעלה בנוב"י שם שנגד רובא דליתא קמן לית דינא ולית דיינא שלא יהא ע"א נאמן וברובא דאיתא קמן הניח בצ"ע עיין שם ועי' בס' שב שמעתתא (מהקצה"ח) שער ו' פרק ז' שב' להיפוך דברובא דאיתא קמן ע"א נאמן וברובא דליתא קמן לא מהימן עיין שם ועי' בד"ק סי' א' ס"ק י"ג שב' שאין דברי הש"ש מוכרחים עיין שם ועי' מזה במ"ז לעיל סי' א' ס"ק א' ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חו"ד סי' י"ג מה שהאריך בזה וכ' שם ג"כ שאין דברי הש"ש מוכרחים ועי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת בית שלמה ח"א מיו"ד סי' י' מה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא.

⁴⁸ בס' תוספות ירושלים שהוכיח מדברי הירושלמי פרק ה' דפסחים דגם בתערובות חד בארבע נאמן ע"א ויעוין בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק ג' סי' ל"ח דנראה שיש לסמוך על הע"א דהוי כמברר המיעוט מתוך הרוב ובזה נאמן הע"א וטעם הדבר דנהי דע"א אינו נאמן נגד החזקה אבל נגד הרוב ככה"ג שפיר מועיל עדותו דאטו הוא סותר הרוב דהא הוא אומר שהדבר הוא מן המיעוט וגם המיעוט ישנו שם ועי"ז נאמן וכו' עיין שם באורך.

⁴⁹ פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תלז ס"ק ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

וכבר התבאר לעיל דף פז. שבעדות אשה, היינו להעיד על אשה שמת בעלה ומותר להינשא, נאמן עד אחד⁵⁰, אף על פי שאין דבר שבערוה פחות משנים⁵¹ חז"ל לתקנת העגונות והקילו מאד בעדות אשה שמת בעלה, ומכל מקום משום חומרא דאשת איש וחשש שמא מתוך זה יבואו מכשולות וקלקולים להרבנות ממזרים בישראל, דקדקו ומצאו ז"ל קצת תיקון לזה ואמרו כיון שהקלנו עליה בתחלתה נחמיר עליה בסופה, כדי שאף אם אנו נקל בעדותה ונתיר אותה לינשא ע"י קולי העדיות, היא בעצמה לא תינשא עד שתידוק ותחקור ותדרוש היטב היטב אם אמת היה דבר העדות שתתירא שמא תוכחש העדות, או יבא בעלה הראשון ותבא לידי כל החומרות הללו שנחמיר עליה אם תנשא לאחר ויבא אח"כ בעלה הראשון.

דף פח:

ז. שניסת לאחד מעדיה ... באומרת ברי לי ... שנים אומרים

מת ושנים אומרים לא מת... הרי זו לא תנשא ואם ניסת

לא תצא

שנים אומרים⁵² מת ושנים אומרים לא מת, אפילו באו האחרונים אחר שהתירוה לא תנשא, ואם נשאת לאדם אחר כלומר למי שלא העיד לה, תצא מפני שהוא ספק עבור אותו אדם⁵³, ובזמן הבית חייב אשם תלוי.

ואם נשאת לאחד מעדיה⁵⁴ והיא גם היא אומרת ברי לי שמת⁵⁵, הרי זו לא תצא.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז יז ועיין שו"ת נו"ב מהדו"ק סי' נד, שיבמה לשוק אינה דבר שבערוה, לפי שאין הולד ממזר ממנה, אפילו שאין קדושין תופסים בה לשוק ע"ש שהאריך להשיג על המרדכי, ולא הביא את הנמוקי⁵¹ מכל מקום מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה – שאם יתברר שבעלה חי תצא מזה ומזה – הקלת עליה בתחילתה, להתירה להינשא על פי עד אחד, שמפני שהיא חוששת שמא תתקלקל, אף היא לא תינשא עד שתדקדק היטב לידע שאמת הדבר, ועוד שהרי זה דבר העשוי להיגלות, ואין עד אחד משקר⁵² שו"ע ונו"כ שם יז מב

⁵³ כלומר אף על פי שנשאת בהיתר ע"פ שנים הראשונים תצא מהיתרה ע"פ עדות האחרונים דלא אמרינן לא תצא מהיתרה אלא בפסולים אבל כל שהאחרונים ב' עדים כשרים ודאי מוציאין אותה דתרי ותרי ספיקא הוא, ואשה בחזקת א"א קיימא והבא עליה באשם תלוי קאי. ח"מ שם פ

⁵⁴ בגליון ש"ע דהגאון רע"ק זצ"ל נ"ב וז"ל וכן בנשאת לאחר שאומר ברי לי שא' מן העדים שאומרים לא מת הוא פסול אף דלא נפסל בב"ד וגם אינו ידוע בברי דמת מ"מ מקרי ברי ולא תצא. פ"ת שם קנו

⁵⁵ רש"י ז"ל פירש ברי לי אין לבי נקפי שברי לי אלו הי' קיים הי' בא והקשה הר"ן ז"ל כיון שא"י בבירר באשם קיימא ומזה כבר נשמר ופיר' דאין אשם בא אלא למי שלבו נקפו אך ק' תינח הוא והיא אבל מה נעשה להבנים

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ח. שאם לא רצה דפנו ... וקדשתו בעל כרחו

כהן⁵⁶ שנשא אחת מן הפסולות לו, אותו מחרימין ומרדפין אותו בכל מיני הדיפות שאפשר, ומחרימין כל הנושא ונותן עמהם וכיוצא בחומרות אלו עד שיגרשנה, ואפילו אם יאמר לא ניהא לי להיות כהן ואוותר על קדושת כהונתי אין משגיחין בו, דהא כתיב (ויקרא כא פסוק ח) וְקִדְּשֵׁתוּ בַעַל כְּרַחוּ.

וכן ישראל⁵⁷ שנשא האסורה לו אותו מחרימין ומרדפין אותו בכל מיני הדיפות שאפשר, ומחרימין כל הנושא ונותן עמהם וכיוצא בחומרות אלו עד שיגרשנה

ט. כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים ואין דבריו של אחד במקום שנים

בא⁵⁸ עד אחד והעיד שמת בעלה והתירוה לינשא על פיו, ואח"כ בא עד אחד והכחיש את הראשון⁵⁹ ואמר לא מת, הרי זו לא תצא מהתירה הראשון ותנשא, אפילו לאיש אחר שאינו יודע⁶⁰ אם בעלה מת כיון שהתירוה אותה ע"פ ע"א ליבא ספק כלל, דכיון דהימנו רבנן עד אחד בעדות אשה כמו ב' עדים בשאר עדיות שהרי התירו אותם על פיו, הוה ליה הראשון כמו ב' עדים⁶¹ והאחרון אינו אלא עד אחד, ואין דבריו של אחד כלום במקום שנים,

שיוולדו הא ליהוה ספיקא ממזרים ונהי דס"מ ד"ת שרי מ"מ הדבר תמוה להרבות ס"מ דתרי ותרי בישראל משא"כ לפי הר"ן לפ"ר ניהא דעדותה שאומרת ברי מועיל נמי להכשיר הולדות כדקי"ל ס"ד.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ו' ו'

⁵⁷ ב"ש שם יג'

⁵⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז יז' לח

⁵⁹ עיין בס' קהלת יעקב סעי' כ"ז שכ' דדוקא כשמכחיש לגמרי וכב"א דהוי עד א' בהכחשה אבל כשאינו מכחיש רק שמעיד לקלקל ראיות הב' כגון שעד א' מעיד שראה ראובן מת והכירו במ"ע ובא עד אחר ואומר שהאיש הזה נטבע זה ה' ימים ולא מהני ביה מ"ע נראה דאינו נאמן כלל דאין עד אחד נאמן לאסור

⁶⁰ ב"ש שם קמ'

⁶¹ והא דבעינן כאן שהתירוה דוקא ולקמן סימן קע"ח לענין סוטה פסק בפור אפילו לא פסקו הדין ע"פ העד מ"מ הרי הוא כשני' תרצו תוס' ביבמות ובכתובות סוטה שאני דשם הע"א נאמן מדאורייתא או העד נחשב כשנים אפילו לא פסקו הדין על פיו אבל בדבר שאינו נאמן מדאורייתא אלא מדרבנן או לא נעשה כשנים אא"כ כשפסקו הדין על פיו. ב"ש שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

מכל מקום משום לזות שפתים לא תנשא לכתחלה⁶² שהעולם יאמרו מאי עדיף זה מזה, מיהו אם נישאת לא תצא.

ודין זה הוא בכל הכשרים לעדות אשה אם שני העדים שוים בכשרותם כגון שאשה אחת אומרת מת ואשה אחרת אומרת לא מת⁶³.

אבל אם בא השני קודם שהתירוה הרי זו לא תנשא, ואם נשאת תצא, דקודם שהתירוה לא עדיף עד הראשון מעד השני⁶⁴, וסלק עדות העדים מכאן והעמידה אחזקת שהיא אשת איש. וי"א⁶⁵ שלא תצא אלא אם באו שני העדים בפעם אחת אך אם קדמה עדות המתיר לאוסר לא תצא.

ואפילו אם נישאת לעד שהעיד לה, אם היא אינה יודעת כלום רק צריכה לסמוך על עדות העד, כיון שיש עד המכחישו אף על פי שהוא אומר ברי לי שמת, היא לא תוכל לסמוך עליו ותצא ממנו, אבל אם היא ג"כ אומרת ברי לי שמת, הרי זו לא תצא, דכל ישראל בחזקת כשרות הם וחזקה על שניהם דלא עבדי איסורא ושניהם יודעין האמת שמת.

אולם כל זה בעדות יחידה המוכחשת, אבל עד אחד אפילו כשר אומר מת ובאו שנים כשרים ואומרים לא מת, אפילו התירוהו על פי העד הראשון ונשאת תצא לדברי הכל⁶⁶, אפילו נישאת לעד שלה ואפילו היא אומרת ברי לי שמת, שהכל מודים שעד אחד לגבי שניים חשוב כחד ובטל, ולא אמרינן כתרי ותרי נינהו ותישאר היא בהיתרה הראשון.

י. בפסולי עדות

הדין הנזכר⁶⁷ הוא כשהיו השנים עדים כשרים אף על פי שהעד אחד ג"כ היה איש וכשר להעיד. אבל אם העד שנשאה על פיו היה עד פסול, כגון עבד או אשה או התירוה על פי עצמה, ובאו ב' נשים או שני פסולים של

⁶² מלשון הרא"ש משמע דאין בזה איסור רק דעצה טובה היא שלא תנשא ומיהו הרמב"ם השמיט עצה זו וכתב בכ"מ הטעם דלא איתמר בנמ' הכי אלא לאוקימתא דאב"י אבל לאוקימת' דרבא לא צריכא למימר הכי. ח"מ שם סז

⁶³ מ"ז שם נ

⁶⁴ משמע אפילו אם בא העד המתיר קודם העד האוסר תצא.

⁶⁵ . תוס' דף קי"ז כתבו שבאו שניהם בפ"א וכ"כ בש"ג דף ת"נ וכ"כ הרמב"ם אם באו שניהם כאחד תצא וכן מדויק במזר כי ברישא לא כתב ואם נשאת תצא ולא כב"ה. ב"ש שם קיא, אולם עיין באר היטב שם קמו שהרשב"א בפירוש סי' תשמ"ח וז"ל ואמרינן עלה בנמר' כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה ולא בבת אחת ממש קאמרי אלא כל שבא השני קודם שהתירוה ב"ד להנשא בבת אחת קרי ליה ע"ש.

⁶⁶ עיין בס' בית מאיר שכ' דבכה"ג הוי הולד ממזר נמזר דלא כנראה מדברי המרש"א יבמות קי"ז ע"ב דאינו ממזר ד"ת משום דהאומר מת חשוב כב' והוי תרי ותרי וזה אינו ופשיטא דהוא ממזר נמזר ד"ת.

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

דבריהם ואמרו לא מת, אף על פי שנישאת תצא, דלעולם העד האחד אף על פי דחשבינן ליה לשנים להשיאה על פיו, אינו נחשב לשנים לגבי שנים ממש אפילו הם פסולים כיוצא בו, והוא שהיא שותקת.

אבל אם היא גם כן אומרת ברי לי שמת ואשה אחת מסייע לה ואומרת מת ונשאת ואחרי כן באו שתי נשים ואומרות לא מת אז אם נשאת לא תצא דשנים הראשונים נאמנים לעולם ואין שתי נשים מוציאות אותה מחזקת אשת איש מאחר שנשאת בהיתר. שאין מוציאות אותה על ידי פסולים⁶⁸.

ואם עד כשר אומר מת ונשים רבות אומרות לא מת או פסולים רבים אומרים לא מת, אינם חשובים אלא כעד אחד והרי זה כמחצה על מחצה, ודינו כמו בעד אחד אומר מת ואחד אומר לא מת הנזכר לעיל⁶⁹. וי"א⁷⁰ שאע"פ שהתירוה ע"פ ע"א, אם באו שתי נשים לבסוף ה"ל כשתני עדים המכחישות זא"ז, ותצא. אם לא בשנשאת לעד המעיד לה והיא אומרת ברי.

אם העד הראשון האומר מת הוא עבד או אשה אחרת או היא עצמה שאומרת מת בעלי והשני האומר לא מת הוא עד כשר, יש אומרים שדין זה כעד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת, ואפילו אם נישאת תצא, ויש אומרים שדינו כמו עד אחד אומר מת ואחד אומר לא מת.

אבל אם באו תחלה שתי נשים ואומרים מת ואח"כ בא עד אחד כשר ואמר לא מת, כולי עלמא מודו שדינו כעד אחד אומר מת ואחד אומר לא מת.

אם שתי נשים אומרות מת ואחת אומרת לא מת, אף על פי שעדיין לא התירוהו מתירין אותה ומשיאות אותה, שאין אחת נחשבת לכלום נגד שתים, כמו באנשים שאין עד אחד נחשב לכלום נגד שנים, וכן הדין בעד הראשון האומר מת הוא עד אחד כשר והשני המכחישו ואומר לא מת הוא עבד או אשה או פסול, אין העד הפסול במקום הכשר נחשב לכלום, ואפילו אם בא השני קודם שהתירוה על פי הראשון מתירין אותה על פי הראשון ותינשא לכתחלה

יא. כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הלך אחר רוב דעות

אשה⁷¹ אחת אומרת לא מת, ושתי נשים אומרות מת, הרי זו תינשא, וכן אם אמרו אפילו עשרה נשים לא מת, ואחת עשרה אמרו מת הרי זו תינשא, אפילו אם לא התירוה להנשא⁷² שהולכין אחר הרוב דעות, על אף שכלל הוא בידים שני עדים הם כמאה, לא אמרו כן אלא במקום שצריך דוקא עדים

⁶⁸ עיין באר היטב קיח

⁶⁹ דעת הטור

⁷⁰ הרמב"ן והרשב"א ונ"י שמפרשים דעת הרמב"ם

⁷¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז יז מ

⁷² ב"ש שם קכה

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

כשרים, אבל במקום שהכשירו פסולים, הלך אחר רוב הדעות בין להקל בין להחמיר.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>